



Ο ΤΟΤΟΣ

Ε τὸ λεφούμενο τον μοντράσι, τὰ μαδρα τον ἀγένιστα μαλλιά καὶ τὰ μικρά στρογγυλά ματάκια τον, πὼν αδιακοπα τὰ ἀνοιχότελεν, ἔνοι-
αζε σὰν μια μικρή ἀρκούδιτσα πούχε κατέβει
στὴν κοιλάδα τῆς Μαρχέλας.

Τὸν περισσότερο παρὸ διοῖσθε στὸν ἄγρον, κλέβοντας τὰ φρούτα ἀπὸ τὰ δέντρα,
μαζεύοντας βατόμουρα ἀπὸ τῶν φράγκες καὶ
σημαδεύοντας μὲ πέτρες τὶς γοντερές, πὼν
χατζαλόντονταν στὸν ἥλιο μὲ ἀνοιχτὸ τὸ
στόμα.

Κάποτε ἔβησε στασιμένες ἀναθρεψ ἀγριο-
φονάρες πὸν θιμίζαν γανγίσταν δεμένον σύλ-
λογον. Ὁ φτωχός Τοτὸς ἦταν μοιγάζος! Οἱ λη-
στοὶ τούχαν κορεὶ τὴν γάλασσα τέτοιο ποιὸν
λαγε τῆς γελαδές τοῦ κυρίου τοῦ. Τέλος φύλαγε στὸ χλωρό βοσκοτόπιο,
σφραγίζοντας ζέγνωστον τὸν καλαύενο πίφερό του, δταν μὰ μέ-
ρα παρουσιάστηρε ἀξαντα μπρὸς τοῦ ὁ κατετάν· Μαρχέλας, ὁ ληστής,
μὲ τοὺς συντρόφους του καὶ τὸν ἄρταζε μὰ γελάδα. Οἱ Τοτὸς φώ-
ναζε καὶ είπε πῶς θὰ τοὺς μαρτυρήσῃ. Καὶ ἐσεῖνοι τότε τὸν ἔπιασαν
καὶ τούζουν, μὲ τὸ ἄπιντα ταῦς γερά τὴν γάλασσα.

—Πήγανε τῷρα μια μαρτυρίσης! τοῦ είπαν.

‘Ο Τοτὸς γάρισε στὸ στίπη τρεκλίζοντας, σογιζόντας ἀπὸ τοὺς
φυγούντες πόνους, ἐνῷ τὸ αἷμα ἔπειρε ἀρθρον ἀπὸ τὸ στόμα του.

Τὸ πῶς ἐγίνοντος ἦταν θάνατος. Όμοις τὸν ἄγρο καὶ βρούμερο κα-
πετάν· Μέντρο, πάντα τὸν θυτότανε. Καὶ δταν μὰ μέρα τὸν εἶδε στὸ
δρόμο νὰ περνάν σιδεροδέδωμος καὶ πε-
ριστλούμενος ἀπὸ ψωφρότατες, τοῦ σφράγες μὰ λιθανά πατεράσια στεφάλι, καὶ ἔφι-
γε περιγέλλωντας τον.

‘Αργότερα ὁ μικρὸς μοιγάζος ἀφῆσε
τὴν μπρὸς του στὴν κιτρινή καλύβα ποι-
ταν κτισμένη κάτω ἀπὸ μὰ βαλανίδια,
καὶ ζητάλητος, λεφούμενος, κουρελιάρη,
πενιστέμενος, ἀξολούθητος τοὺς ἄλιτες
συντρόφους του. Είχε γίνει κακός.

‘Αλλοτε ξαπλωνόταν στὸν ἥλιο καὶ
ἀλλοτε γάρισε σὰν ἀγρόιμο, τρεγοντας
σπαράγνη καὶ ζυγούς, καὶ σποτώντας
τὶς πρασίνες γοντερές τοῦ κώπιτον.

‘Οταν οἱ συντρόφοι του τὸν ἐπείραζαν,
ἔσποκε σὰν ἀγριούδοντον διογκένο ἀ-
πὸ τοὺς σκύλους καὶ ἐδάκρυζε ἀπὸ τὴν
ἄγανάτσησ του.

Μὰ μέρα κτυπήσε αἴρημα ἔναν ἀπὸ
τοὺς συντρόφους του καὶ ἀπὸ τότε οἱ ἀλ-
ιοὶ τὸν ἀφῆσαν ησιγρ καὶ μονάχο.

‘Ωστόσο ἀν ἡ γάλασσα τοῦ μικροῦ
μοιγάζον ἦταν λειψή, ἡ καρδιά του δ-
μος ἦταν ἀτόφια, μεγάλη καὶ δινατή.
Καὶ τὴν καρδιὰν αὐτὴν ὁ Τοτὸς τὴν είλε
ὅλωληρη ἀφεροφεύνη στὴ Νίνα. ‘Αγα-
ποῦσε τὴν γάλασσαν καὶ γάλεται Νίνα, μὰ ποτέλια ἀδύνατη, μὲ πολὺ¹
μεγάλα μάτια καὶ πρόσωπο στολισμένο ἀπὸ φαριδες. Τὰ μαλλιά της
ἐπεκτείναν ξανθὰ στὸ μετόπι της, σὰν χριστόρωμα λινάρι...

Πρώτη φορά τὴν είλε ίδη στὴ γέφυρα τοῦ Σάντο Ρότζο: ‘Η Νίνα,
μαζεύενη σὲ μὰ γονιά, ἔτρωγε ἔνα κομμάτι φουρι, καὶ ὁ Τοτὸς, πὼν
πεινόντας πολύ, τὴν ζύγιστο καὶ τὴν κάπτασε πελαγούλαν.

—Θέλεις; τοῦ είλε τὸ κορίτιο, σηρώντας τὰ μεγάλα λαμπτερὰ μά-
τια της ποινιαταν μὲ τὸ φθινοπωρινὸ οἰνάν. Θέλεις λίγο; ‘Εζω
ἄλλο ἔνα γοριάτι.

‘Ο Τοτὸς ξύνησε καμηλοπέδητας καὶ τὸ πήρε. ‘Ετρωγαν καὶ
διόρισε νὰ μιλήσει. Κάπου κάπου μάνιαν κινητάσιαν στὰ

—Απὸ ποι είσαι: τὸν φάτησε ἡ Νίνα.

‘Εγείνος μὲ νούματα τῆς ἔδειξε πῶς δὲν μπροστε νὰ μιλήση
μὲ ἀνάγνωντας τὸ στόμα του ἀφῆσε νὰ φανῇ ἡ μαρισμένη οὐλὴ τῆς
κειμένης γάλασσας του. ‘Η κάρη γάρισε ἀλλοῦ τὸ κεφάλι της μὲ ἀπο-
τοπασμό. Μή δ Τοτὸς ξύπασε ζλαφρά τὸ γέρι της, μὲ δάκρυα στὰ
μάτια, σὰν νιθτέλει νὰ τῆς πῆ:

—Μήν κάνεις ἔτσι... Μή μὲ ἀφήνης καὶ ἔστι... Είμια καλός... Γε-
νοὶ καὶ ἔστι καλή...

Καὶ ἀπὸ τὸ στόμα του βγῆσε ἔνας παράξενος λίγος, πούρων τὴν

ζόρη νὲ ἀνατριχιάση

* * *

‘Η δινετεία δινει ἔνοιει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸ καθημερινὸ ἀν-
τεργόνιμο τῶν ίδιων στληρῶν προδηλωμάτων, τοὺς καίνει σιγά-σιγά νὲ
έπιπτινωνιαὶ ὃ ἔνας τὸν ἄλλον. ‘Ετοι δ ὁ Τοτὸς καὶ ἡ Νίνα είχαν γί-
νει πει καὶ φίλοι καὶ μαζύ, σὰν ἀδελφοί.

Καθηνούντων φρεσ ὀλόληρος στὸν ἥλιο.

‘Ο Τοτὸς ἀσφυπούσιος τὸ κεφάλι του στὰ γόνατα τῆς Νίνας καὶ
μισέλεινε τὰ μάτια του σὰν γάτα ποδὶ καταδένεται ἀπὸ μικρὰ χερά-
κα πορτούνια. Κι ἐγινε τοῦ δημόγοταν τότε τὶς ιστορίες τοῦ Μάγον
καὶ τῆς Βασιλοπούλου.

‘Ήταν μὰ φορὰ ἔνας Βασιλής πονήσε τρεῖς κόρες. Τὴν πὸ
μικρὰ τὴν λέγαν Στελλίνα. Είχε χριστὰ μαλλιά καὶ μάτια διαματένεα
καὶ ἔταν τὴ βίβλων νὰ περνάει ἐλέγανε: «—Νά, οἱ Παναγία!» Κι
ἔγονταν ὅλοι μπρόστα της...

‘Μία νέρα ἐξ ποιησούει λοιλόνδια μέσ’ στὸν κόρη της ή Στελλί-
να, εἰδε ἔναν ώμορφο παπαγάλο πράσινο ἀπάνω σ’ ἐν’ ἀνθισμένο
δέντρο...

‘Ετσι νανοργαμένος ὁ Τοτὸς ἀπὸ τὴν καθημερινὴ φωνὴ τῆς φύλης
του, ἀποσυνόπτανε καὶ στ’ ὅνειρο του ἔβλεπε τὴ Στελλίνα.

Τὰ λόγια ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Νίνας ἔβγαιναν τόρα σιγανά, πνι-
γέντα καὶ λίγο λίγο ἔσθιναν.

Κι ὁ θάνατος ἀγκάπταε τὸ δάσος μὲ μὰ ζεστὴ ἄχνα φωτός.

* * *

‘Ετσι πενούσαν τὰ διὸ πτωχοὶ παιδιά. Μοιράζονταν τὶς ἔλε-
μησούνες, κοινωνούσαν πάνω στὴ γάλη ἢ μέσ’ στ’ ἀχρόνια καὶ τρέ-
χαν στὶς ἔξοχη ἀνάμεσ’ ἀπὸ τὸ μετέλια,
τὰ πλωτίσια σὲ σταφύλια, μὲ τὸν κίνδυνο
νὰ τοὺς πετύχῃ πανιά τουκεριά χωρ-
κοῦσαν.

‘Ο Τοτὸς ἦταν εἰντιγής. Καμιά φορὶ²
ἀρπάζει τὴ μικρούμα του στὸν ψιλόν του, καὶ ἔτρεχε σὰν τρελλός, πρόδηλας
λάρρους καὶ ποτάμια, στεκάστηκε
κάποτε ἀπὸ κανένα δέντρο, ἡ ἀνάμεσα σὲ
καλαμώνα. Τότε γελούσαν καὶ
ξεφωνταν κι ὁ διὸ σὰν σπουδηίτα. ‘Η Νίνα φλιαφούση παῖ
πολύ. Μά δταν καμιά φορὰ τύχων νὰ ίδῃ
τὴ μαυρισμένη γλώσσα τοῦ συντρόφου
της νὰ κουνιέται ἀνήσυχη μέσα στὸ ἀ-
νοιγμένο του τὸ στόμα, ἀσθαντανε τὴν
ἀγδαλά της φύλης νὰ περνάει ὅς τὰ κό-
καλα της. Πολλές φορές τὸ καταλάβανε
ἀντὸ καὶ ἐσεῖνος καὶ τότε ὅλη τὴν ήμέρα
ήταν λιτημένος, πολὺ λιτημένος...

* * *

Πόσο γλυκός ἔταν δ’ Οχτώβρεης! Τὰ
μενεχεδένια βιουνά ζωγραφιζόντοσαν κα-
μαριν στὸ ἀσημένιο φάντο τ’ οἴρανον. ‘Η
Νίνα κοινωναν κι ὁ Τοτὸς καθενταν κον-
τά της καὶ τὴν πιττούσα μὲ σποργή. Πό-
σο ώμορφοτέρος των καλάνα, ἀσθαντανε
ἀντὸ καὶ ἐσεῖνος καὶ τότε ὅλη τὴν ήμέρα
ήταν λιτημένος, πολὺ λιτημένος...

‘Ο Τοτὸς συλλογέζηταν... Θέος τὸ ξέρει, τὶ παφάζενα πράγ-
ματα νὰ συνλογέζονται. ‘Ισως τὴ Στελλίνα, ίσως τὸ κατετάν Μαρφό,
ήτησε τὴν πάτην καλύβα πεντένη κάπωι απὸ μὰ βαλανίδια.
Μέσος σ’ αὐτήν τὴν καλύβα βέβαια, θὰ καθεταν μὰ γονιά γι-
ναίται. Η μάνια του, μὲ τὰ γέρια πλειδούμενα γύρω απὸ τὰ γόνατα της
καὶ σιγούσιομηρή κάπωι μαρούλι γιὰ τὸ γαμένο παΐδι της...
‘Ενας Θέος μανάχα ζέρει τὶ σύλλογέζηταν ὁ μικρὸς μοιγάζος...

* * *

‘Ενα κυριαράτικο ἀπομεσήνωτο τοῦ Νοέμβρου ὁ Τοτὸς καὶ ἡ Νίνα
βρισκόντοσαν κάπωι ἀπὸ τὸ γεφύρω τοῦ Σάντο Ρότζο. Μέσα στὴν ξα-
θή διαύγεια τους μάνια πλιντωμονῶν οἴρανοι γενιούσαν τὸν γέριον δρόμον.

Ο διὸ μικροὶ ησαν μάνοι. Απὸ τὸ ένα μέρος ἀνοιγόταν διά-
δρόμος καὶ ἀπὸ τὸ οὔτιο ἀπλούντοσαν τοις στογήνοις.

‘Ο Τοτὸς ἐγίνεται τὸν ἀνθισμένο κόρη ποὺ πρεμόταν ἀπὸ τὴ σχι-
σμή κάπωι τοιχοῦ.

—Εξετάζεις τὴ γενιούνας! είπε ἡ Νίνα σπερτική, κινητάσια τὰ
γόνιαν πόδια της... Τὸ γύρινο θάλαθη νὰ σεταίσῃ τὴ γῆ... Καὶ δὲν
είναι στίπη, δὲν ζύγεια φροτιά... ‘Αλήθεια, η γηράτεα σου ζει πε-
θάνει. Τοτό;

—Έστρεψε τὸ κεφάλι στὸ στήθος του. ‘Υστερα τὸ ξαναή-
σεις πούρων φρεσές πούρων μάζευει πούρων πούρων πούρων πούρων



